

Matija Keber in Matej Rupnik

5. 1. 2024

Planiranje in upravljanje informatike

Facebook-Cambridge Analytica Scandal

»It takes considerable knowledge just to realize the extent of your own ignorance.«
Thomas Sowell

KAZALO:

1. Uvod.....	3
2. Deležniki v aferi.....	4
2.1. SCL Group.....	4
2.2. SCL Elections	5
2.3. Cambridge Analytica	5
2.4. Alexander Nix.....	5
2.5. Aleksandr Kogan	5
2.6. Nigel Oakes	5
2.7. Alexander Oakes.....	6
2.8. Robert Mercer	6
2.9. Steve Bannon.....	6
2.10. Christopher Wylie	6
2.11. Brittany Kaiser	6
3. Aktivnost podjetja SCL Group.....	7
4. Proces	8
5. SCL v Veliki Britaniji.....	10
6. Vpliv na predsedniške volitve 2016.....	11
7. Žvižgači razkrijejo ozadje.....	12
8. Usode vpletenih	14
9. Odgovori na raziskovalna vprašanja	15
10. Alegorija zgodbe	16

KAZALO SLIK:

Slika 1: Logotip SCL Group [66]	4
Slika 2: Logotip Cambridge Analytica [67]	5
Slika 3 Alexander James Ashburner Nix [68]	5
Slika 4: Stephen (Steve) Kevin Bannon [69]	6
Slika 5: Christopher Wylie [70].....	6
Slika 6: Brittany Kaiser [71]	6
Slika 7: Zemljevid SCL Group [72]	7
Slika 8. Shema sodelujočih v aferi [73].....	9
Slika 10: Logotip kampanje Leave.EU [74].....	10
Slika 11: Logotip predsedniškega kandidata 2016 [75]	11
Slika 12: Logotip FTC [46]	12
Slika 13: Logotip fundacije Own Your Data [77].....	15

1. Uvod

Pet let od afere, oziroma tako imenovanega škandala »Facebook-Cambridge Analytica«, smo posamezniki v med seboj povezani družbi popolnoma pozabili na nepravilnosti, kršitve in moralne zlorabe posameznikov in podjetji nad podatki, ki sta jih podjetja SCL Group in Cambridge Analytica zagrešila zoper nas samih. Za afero relevantni podatki takratne afere so danes že okrog sedem do osem let stari in za večino uporabnikov praktično pozabljivi, saj človeško gledano so ti podatki v današnji družbi stara zgodovina.

Vendar vseeno, oziroma ravno zaradi tega, se moramo poglobiti v dejstva, ki so jih komisije in raziskovalci tematske afere našli in jih dokazali, saj le tako lahko dojamemo kako so bili uporabniki okradeni svojih podatkov, in kako so bili ti podatki uporabljeni in za kakšne namene. Vse to pa nam lahko poda smernico v širše razumevanje varovanja osebnih podatkov. S tem, ko raziščemo preteklost lahko dojamemo v kolikšni in kakšni nevarnosti se iz dneva v dan veliko bolj postavljamo, ko se s prijavljanjem in uporabljanjem različnih centraliziranih socialnih omrežji in drugih spletnih storitev.

Seveda od afere do danes smo zaradi različnih vladnih iniciativ dosegli določene spremembe na pravnem področju glede zahtev in razvidnosti shranjevanja in uporabe uporabniških podatkov, vendar naj nas ta iluzija »obrambe« ne zaslepi, saj pravna določila, pravila in zakoni do sedaj niso nikoli zaustavila razvoja metod za kršenje njih samih, kvečjemu so v času zastarala ali zastarela in prenehala opravljati tista dela, za katera so bila napisana. Cilj ni (in nikoli ne sme biti), da se prepustimo »varnim« rokam vladnim organizacijam da nas oni varujejo, saj isti podatki so (lahko) uporabljeni takrat, ko jih te iste vladne organizacije potrebujejo za »varnost« njihovih državljanov.

Tema je že iz naslova same seminarske razvidna, da je sama afera »Facebook-Cambridge Analytica« in posledice te afere same. Sama tema je bila izbrana zato, ker je v zgodovini prva večja afera, ki je zaradi nepravilne zlorabe in preprodaje uporabniških podatkov pustila velik pečat. Sama afera je za nekaj časa cel svet osredotočila na pomen uporabniških podatkov samih, v Evropi pa verjetno povečala priljubljenost oziroma vsaj toleranco do tako imenovanega GDPR oziroma »General Data Protection Regulation«.

V sklopu raziskovanja bom poskusil odgovoriti na naslednja vprašanja:

- Koliko je afera spremenila:
  - politično in
  - Socialno področje
- Kdo so bili glavni udeleženci afere?
- Koliko ljudi je bilo žrtev afere?
- Kakšna je bila usoda za vpletena podjetja in njihove deležnikov?

Skozi raziskovanje želim potrditi oziroma zavrniti naslednjo tezo: »Afera Facebook-Cambridge Analytica je po raziskanem s svojim razkritjem kršitev zasebnosti podatkov, izkoriščanjem podatkov o uporabnikih za politično manipulacijo in poznejšimi pozivi k večji regulaciji in nadzoru nad tehnološkimi podjetji poudarila nujno potrebo po etičnih premislekih v podatkovnih

praksah in oblikoval diskurz, ki poudarja pomen zasebnosti uporabnikov, odgovornega ravnanja s podatki in transparentnosti v digitalni dobi.«

2. Deležniki v aferi

udeležiti se -im dov., tudi udeléži se; udeléžil se (ī ī) *biti eden od osebkov kake dejavnosti:*

pogreba se je udeležilo veliko ljudi; udeležiti se bitke, seje, tekmovanja / volitev se ni mogel udeležiti

udeležiti knjiž. *pritegniti, zaplesti:* udeležiti še druge pri pogovoru

udeležèn -êna -o in udeléžen -a -o

1. *deležnik od udeležiti se:* biti udeležèn pri družbenem dogajanju; pri vlomu je bil udeležèn tudi on; neposredno udeležèn

2. *ki ima delež pri čem:* biti z določenim zneskom udeležèn pri glavnici podjetja

Za preliv nekega dogodka ali dejanja iz neznanosti v zloglasni škandal potrebujemo (tako imenovano) neprimerno dejanje, deležnike, ki opravijo to dejanje, in nekoga, ki od škandala ima korist. Politični škandal pa lahko na grobo razvrstimo na tri različne tipe, in sicer na tiste, ki vključujejo spolno dejavnost, na tiste, ki vključujejo finančno neprimernosti in na tiste, ki vključujejo zlorabo moči [1]. V nadaljevanju, bo predstavljeno, zakaj bi v tem primeru lahko raziskovani škandal uvrstili tretjo verzijo političnega škandala. Za začetek si moramo orisati vse deležnike škandala, da lahko razberemo cilj, oziroma korist neprimernega dejanja.

2.1. SCL Group

Angleško podjetje SCL Group ustanovljeno leta 1993, pozneje znova 2005, kot Strategic Communication Laboratories [2], zadnje znano kot SCL Group [3], je bilo podjetje, ki je izvajalo

The logo for SCL Group, featuring the letters 'SCL' in a large, bold, black sans-serif font, followed by the word 'Group' in a smaller, regular weight of the same font.

Slika 1: Logotip SCL Group [66]

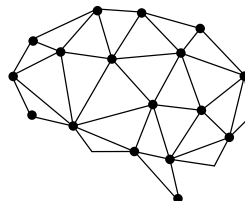
vedenjske raziskave in se ukvarjalo s strateško komuniciranje. Direktor podjetja Nigel Oakes [4] se je prej ukvarjal s inštitutom Behavioural Dynamics Institute (BDI), ki je bil raziskovalni inštitut za strateško komuniciranje. SCL Group je skozi obstoj podjetja nekajkrat zamenjal vodstvo. Nigel Oakes je tako občasno bil zamenjan z njegovim bratom Alexandrom Oakesom. Mesto direktorja je tudi zasedal Alexander Nix, eden glavnih subjektov raziskovanja. [5]

2.2. SCL Elections

Drugo angleško podjetje, katero je potrebno pregledati je sumljivo podobno zvenceče SCL Elections. Njen ustanovitelj je že prej omenjeni Alexander Nix [6]. Podjetje se je ukvarjalo s različnimi storitvami okrog volitev. Podjetje samo je imelo velik svetovni doseg; samo se je udeleževalo v državah, kot so Albanija, Argentina, Kenja, Nepal in v ZDA [7]. Učinkovitost njihovega pristopa verjetno izhaja iz njihove trditve o uporabi psihografskega modela, s katerim so posameznike označili, nato pa v njih načrtno mikro ciljali, da so dosegli čim boljše učinkovitost pri uporabi ciljnega oglaševanja za volitve [8].

2.3. Cambridge Analytica

Ustanovljeno kot SCL USA [9], to je drugo podjetje, ki ga je ustanovil Alexander Nix. Kasneje jo je preimenoval v Cambridge Analytica(UK) [10]. To je podjetje, ki je zanetilo samo afero. Podjetje je bilo velik deležnik pri kampanji ameriških predsedniških volitev leta 2016 za republikance, najprej za kampanjo kandidata Teda Cruza nato pa za kasnejšega zmagovalca volitev Donalda Trumpa [11].

Cambridge Analytica

Slika 2: Logotip Cambridge Analytica [67]

2.4. Alexander Nix

Rojen 1. 5. 1975, je podjetnik in takratni direktor tako podjetja Cambridge Analytica kot podjetja SCL Group. Je potomec znane Londonske družine Ashburner Nix [12], znana kot ena izmed posestnih družin, ki se je ukvarjala z bančništvom. V odrasčanju je obiskoval tako Etonski kolidž, kot pa tudi univerzo iz Manchesterja [13].

Slika 3 Alexander James Ashburner Nix [68]

2.5. Aleksandr Kogan

Rojen 6. 4. 1986, je ameriški znanstvenik podatkovnih ved, ki je za čas obsoja podjetja Cambridge Analytica bil zaposlen na univerzi v Cambridgeu kot univerzitetni predavatelj in kot raziskovalec na oddelku za psihologijo [14]. Njegov dostop do raziskovalnih podatkov, ki so bili bazirani na podatkih socialnega omrežja Facebook, je bil ključen del sestavljanke same afere [15].

2.6. Nigel Oakes

Rojen 3. 6. 1962, je angleški podjetnik, ustanovitelj in predsednik za Behavioural Dynamics Institute in nekdanji predsednik podjetja SCL Group. Izobraževal se je na Etonskem kolidžu, trditve o njegovem nadaljnjem izobraževanju nosijo sabo del razvpitosti, saj Londonska univerza University College London je zavrača dejstvo o njegovem vpisu [16].

2.7. Alexander Oakes

Rojen 9. 11. 1968 je bivši predsednik podjetja pozneje znanega kot SCL Group [5]. Je brat Nigela Oakesa, ki je, tako kot njegov brat, obiskoval Eton kolidž, potem pa študij nadaljeval na Brookes University. [17]

2.8. Robert Mercer

Rojen 11. 7. 1946 je ameriški investitor, upravljalec skladov, doktor računalništva in politični donator [18]. Skupaj s svojo hčerko Rebekaho Mercer je bil eden izmed glavnih investorjev v podjetje Cambridge Analytica [19].

2.9. Steve Bannon

Rojen 27. 11. 1953 je ameriški politični strateg in medijski vodja [20]. Bil je nekdanji direktor Trumpove predsedniške kampanje, podpredsednik uprave v podjetju Cambridge Analytica LLC.

2.10. Christopher Wylie

Rojen 19. 6. 1989 je kanadski podatkovni svetovalec, ki je delal za podjetje Cambridge Analytica. [21] Bil je prvi, ki je javno nastopil in opisal na kakšen način je podjetje Cambridge Analytica izkoristilo in izrabilo podatke za politično kampanje. Napisal je tudi knjigo o samem škandalu z naslovom »Mindf*ck: inside Cambridge Analytica's plot to break the world« [22].

2.11. Brittany Kaiser

Rojena 6. 11. 1987 je bivša direktorica poslovnega razvoja za podjetje Cambridge Analytica. Po Christopherju Wylieju je bila druga žvižgačica, ki je zaradi moralnih razlogov razkrila poslovne skrivnosti podjetja Cambridge Analytica in ostalih povezanih podjetji v skupini SCL Group. [23] O svojem doživljanju je napisala tudi knjigo z naslovom »Targeted: The Cambridge Analytica Whistleblower's Inside Story of How Big Data, Trump, and Facebook Broke Democracy and How It Can Happen Again«. [24]

Slika 4: Stephen (Steve) Kevin Bannon [69]

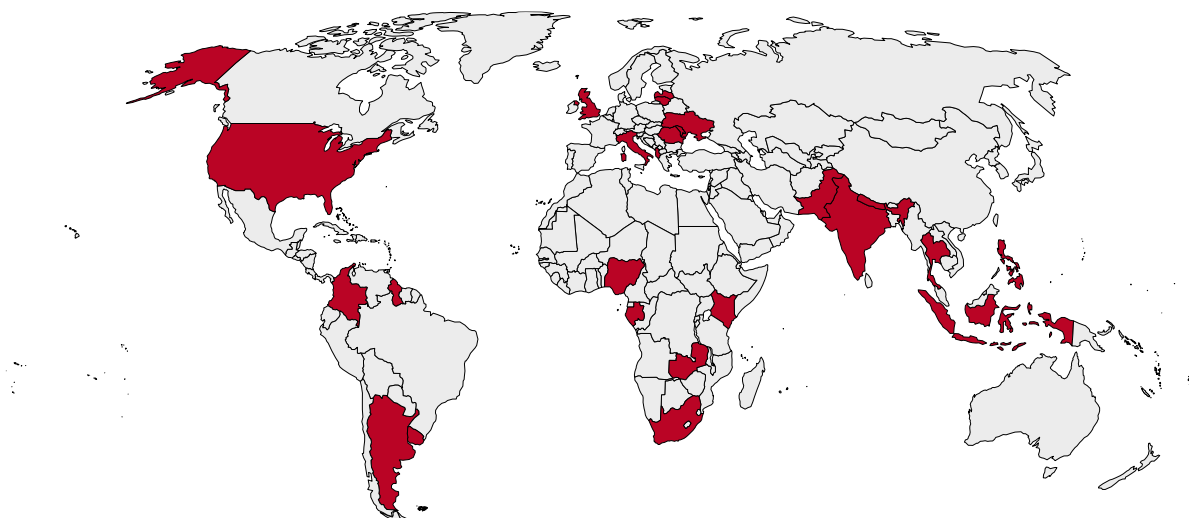
Slika 5: Christopher Wylie [70]

Slika 6: Brittany Kaiser [71]

3. Aktivnost podjetja SCL Group

Slika 7: Zemljevid SCL Group [72]

SCL Group je na svoji spletni strani imelo objavljeno, da so bili ustanovljeni že pred letom 2005, kar verjetno nakazuje na dejstvo, da je samo podjetje SCL Group takrat znano kot Strategic Communication Laboratories (v nadaljevanju SCL) bilo druga pravna entiteta, kot pa podjetje, ki dejansko postane ob preimenovanju SCL Group. V različnih člankih lahko najdemo ustanovitveno leto podjetja SCL za leto 1993 [26] [27]. SCL so se pred 2005 že aktivno udeleževali v političnih kampanjah okrog sveta, ena izmed prvih teh so bile južno afriške volitve leta 1994. SCL je bil del kampanje predsednika Južne Afrike Nelsona Mandele in njegove stranke ANC, ni pa znano v kakšni obliki se je SCL vključil v to kampanjo [26].

Kasneje se SCL sklicuje na to, da so bili leta 2004 del kampanje, ki je Ukrajini prineslo oranžni politični preobrat. Za tem se je SCL Group udeleževal v Karibih, in sicer v državi Sveti Krištof in Nevis, kjer je SCL pripomogel k zmagi predsednika vlade Denzila Douglasa za njegov četrti mandat v letu 2010 [7]. Prav tako je ugotovljeno, da se je Cambridge Analytica v Keniji in sicer med leti 2013 in 2017 popolnoma nadzirala in vodila kampanjo Uhuruja Kenyatta [28]. Skratka, SCL Group je s svojimi pod podjetji svoje metodologije izdeloval, testiral in izboljševal na državah znanih po ohlapnih zakonih o zasebnosti podatkih, sploh pa v obdobju eksplozije spletišč in uporabniških podatkih.

Vse te metodologije in podatkovni načini za izboljšanje učinkovitosti političnih kampanj so se prav tako morale pojaviti v zahodnem svetu, oziroma v svetu razvitih in robustnih demokracij. SCL Group ni edino niti prvo podjetje, ki je s metodologijami posameznikovih podatkov v povezavi z spletom. V ZDA je to mesto zasedla kampanja predsednika Baracka Obame leta 2008, ki je s novo tehnologijo spremenila standard za vodenje volilne kampanje [29]. Ta sprememba je v ZDA nekoliko pretresla republikanski politični pol, kateri pa ni mogel odgovoriti Obami in njegovi kampanji niti leta 2012, po čemer so določeni republikanci, na čelu z Steveom Bannonom začeli iskati rešitev za njihov problem.

Steve Bannon je preko poznanstev spoznal SCL Group to pa predstavil znanemu investitorju Robertu Mercerju, ki je v podjetje investiral 15 milijonov dolarjev [30]. Za tem so ustvarili pod podjetje Cambridge Analytica LLC, ki je delovala kot podružnica angleškega podjetja. Steve

Bannon je med leti 2014 in 2016 bil podpredsednik podjetja Cambridge Analytica LLC, zadnjih 88 dni Trumpove kampanje pa še glavni direktor kampanje same.

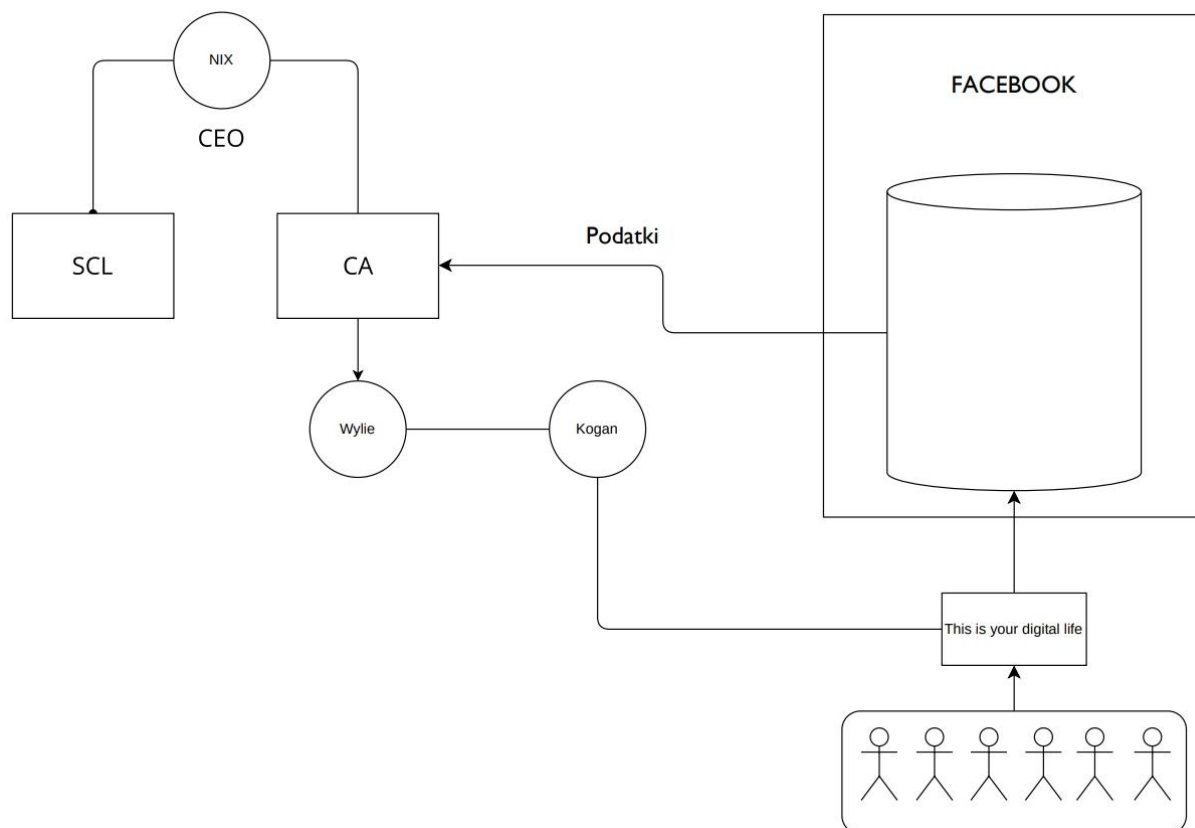
Za razliko od prejšnjih kampanji so si v podjetju Cambridge Analytica zastavili še višji cilj kot prej in sicer k izvolitvi ameriškega predsednika.

4. Proces

Doktor Alexandr Kogan (v nadaljevanju Alex Kogan) je za čas svoje akademske kariere, kot predavatelj na Cambridgeški univerzi, ob delu v sodelovanju s Cambridgeško univerzo v centru za psihometrijo razvil osebnostni kviz baziran na OCEAN modelu oziroma na modelu »Big 5«(model velikih pet), ki je bil namenjen za raziskovanje [31]. OCEAN model je osebnostni model, ki osebnost razdeli na pet (velikih) delov, in sicer na odprtost(openness to experience), vestnost (conscientiousness), ekstrovertnost (extroversion), prijaznost (agreeableness) in nevrotizem (neuroticism) [32]. Ta kviz so raziskovalci plačali manjši skupini posameznikom, da so ga rešili, in na podlagi njihovih odgovorov so raziskovalci Cambridgeše univerze lahko podatke modelirali in postavili bazo primerov. Kviz je imel še eno funkcijo, namreč kviz je v času reševanja postrgal podatke Facebook prijateljev posameznika, ki je reševal kviz [31]. To je bilo pred letom 2014 dovoljeno, saj je takrat veljal Facebookov Graph API verzije .1, ki je dovoljeval zbiranje podatkov uporabnika in njegovih Facebook prijateljev [33]. Cambridge Analytica je za čas predsedniških volitev 2016 iskala vir podatkov, ki bi jim omogočala mikro ciljanje ljudi, kar je bilo nekoliko oteženo, saj je Facebook 30. 4. 2014 [34] spremenil svoj Graph API na verzijo .2, ki je omejila prej dovoljeno strganje podatkov uporabnikovih prijateljev. Zato so pristopili do centra za psihometrijo Cambridgeške univerze, a je center zavrnil sodelovanje. Kljub zavrnitvi so v podjetju Cambridge Analytica iskali možnosti kako dostopiti do teh podatkov in tako so naleteli na nekoga, ki je bil pripravljen deliti svoj dostop do podatkov. Christopher Wylie je tako pristopil do Alexa Kogana in prispel do dogovora, kjer je podjetje Cambridge Analytica kupilo podatke od Alexa Kogana in njegovega podjetja Global Science Research, Ltd. (v nadaljevanju GSR), medtem pa je tako Kogan in njegov GSR strgalo podatke o Facebookovih uporabnikih [33].

Alex Kogan in njegov GSR sta bila v tem primeru odlična izbira za podjetje Cambridge Analytica, saj je Facebook ob posodobitvi svojega Graph API ni omejil dostopa razvijalcem s verzijo .1 tistim, ki so imeli že sklenjen dostop za sodelovanje. V tem primeru je podjetje

Slika 8. Shema sodelujočih v aferi [73]

Cambridge Analytica imelo posredno dostop do nečesa, ki po klasični poti ne bi moralo dostopati.

Cambridge Analytica in SCL Elections sta krila stroške za implementacijo Koganove rešitve poimenovano GSRApp. GSRApp je bila predelana aplikacija CPW (Cambridge Prosociality and Well-Being Lab). CPW Lab je bila aplikacija raziskovalcev iz Cambridgea, ki je bila namenjena za zbiranje in analizo podatkov zbranih na uporabniških kvizih. Kogan je aplikacijo predelal, z njo pa poleg kvizov zbiral še druge podatke o uporabniku samemu [33].

Skupni stroški implementacije in zbiranja in analize podatkov je podjetji Cambridge Analytica in SCL Elections stalo \$500,000. Ugotovljeno je bilo, da sta podjetji tudi aktivno sodelovali pri združevanju podatkov uporabnikov in njihovih prijateljev, še posebej pri združevanju osebnostnih ocen pridobljenih s pomočjo GSRAppa in registru volivcev ZDA [33].

Cambridge Analytica je te pridobljene in združene podatke uporabila za mikro ciljanje posameznikov in to največ preko socialnega omrežja Facebook. Mikro ciljanje se razlikuje od klasičnih političnih kampanji na ta način, da namesto, da je posamezni politični propagandni oglas namenjen širšemu občinstvu, je namenjen eni osebi oziroma enemu posamezniku. Na ta način lahko ton ali barvo oglasa posebej oblikujemo tako, da bo imel največji vpliv nad posameznikom [35].

Seveda ton ali barva oglasa ni bila dobesedno unikatno ustvarjena za vsakega posameznika, saj bi to bilo preveč potratno. Namesto popolnih unikatov so posameznike združevali v skupine in vsaki skupini prikazovali oglase s tistimi toni, ki so nad njimi bili najbolj učinkoviti. Skupine so

bile razdeljene po parametrih OCEAN modela, saj ljudje z osebnostjo, ki ima vidno povečano določeno lastnost, lahko bolj učinkovito nagovoriš, kot pa neko drugo osebo.

Po analizi posameznika ga lahko uvrstimo v eno izmed skupin razvrščenih na način, da jih povezuje tisto, kar jih najbolj nagovori. Načine nagovora lahko uredimo kar po Aristotelu, in sicer se lahko sklicujemo na njegovo Retoriko. V njej namreč Aristotel razdeli načine nagovora na moralni (etos), čustveni (patos) in logični (logos) [36]. Nato podskupine razvrstimo na nadaljnje ciljanje podskupine, ki jih povezuje tako način nagovora, kot pa tudi tema, nad katerimi so posamezniki najbolj zagreti. Tako bi dobili na primer skupino, ki bi jih z moralnimi argumenti poskušali prepričati za nasprotovanje splavu, ali pa spet drugo skupino, ki bi jo poskušali prepričati z logičnimi argumenti za nižanje davkov. Na tak način so lahko pri Cambridge Analytica veliko bolj učinkovito mikro ciljali ljudi, ki so bili prepričljivi na točno določen način, te pa so nagovorili s tisto temo, ki jim je najbolj ustrezala.

5. SCL v Veliki Britaniji

Ob ameriških predsedniških volitvah je Cambridge Analytica želela izvajati svoje delo tudi drugje, tokrat je bil cilj zloglasni Brexit referendumu. Cambridge Analytica je bila prvotno mišljena kot ključen del kampanje Leave.EU, Brittany Kaiser je bila posneta na dogodku kampanje Leave.EU kot ena izmed govorcev [37], vendar raziskava o dejanskem delu na kampanji je odgovorila na to vprašanje z drugačnim odgovorom. Britanska ICO raziskava v delo podjetja Cambridge Analytica je dokazala, da podjetje po datumu 8. 1. 2016 ni več sodelovalo s kampanji Leave.EU [38]. Do zdaj neomenjeno kanadsko podjetje AggregateIQ, sestrsko podjetje podjetja Cambridge Analytica, ki je prav tako spadalo pod dežnik podjetji SCL Group pa je dokazano sodelovalo pri kampanji Vote Leave [38]. Dokazano je torej, da kljub temu, da podjetje Cambridge Analytica ni bilo dejansko vpleteno v kakršen koli del kampanje na referendumu o Brexitu, je širši SCL Group vsekakor do neke mere bil vpleten v ta referendum. AggregateIQ je tako za oglaševanje zaslužilo 2 milijona ameriških dolarjev [38].

Slika 9: Logotip kampanje Leave.EU [74]

6. Vpliv na predsedniške volitve 2016

Vpletenost je veliko lažje dokazati kot pa dejanski vpliv na rezultat vpletenosti. Lep primer za dokaz te teze so ameriške predsedniške volitve 2016. Koliko je Cambridge Analytica dejansko spremenila rezultat? V tem primeru, bi se osredotočil na velikost razlike v tistih zveznih državah, ki so odločile volitve. Zvezne države z najmanjšo razliko med kandidatoma so bile, od najmanjše razlike proti večji, Michigan (0,23%; 10.704 glasov), New Hampshire (0,37%; 2736 glasov), Pennsylvania (0,72% 44.292 glasov) in Wisconsin (0,77%; 22.748 glasov). Od štirih naštetih zveznih držav je Trump zmagal v vseh razen v zvezni državi New Hampshire, kar pomeni 46 elektorskih glasov od 50 možnih elektorskih glasov, kar bi lahko popolnoma preobrnilo volitve, če bi jih zmagala njegova protikandidatka Hillary Clinton. Torej, za popolnoma obrniti volitve v ZDA je bilo v 2016 potrebno prepričati klasično odločene zvezne države (na primer Kalifornijo kot demokrat; Teksas kot republikanec) [39] in te štiri ključne zvezne države, potem pa je zmaga praktično zagotovljena. Torej za zmago v vseh štirih ključnih zveznih držav bi kandidat potreboval minimalno prednost, v tem primeru je to pod procentom prednosti. Sprašujemo se torej ali je mogoče z najnovejšo tehnologijo oglaševanja prepričati približno 80.000 ljudi. Vendar je treba stvar pogledati tudi iz druge strani. Tako Alexander Nix, kot Christopher Wylie in ves medijski svet je vpliv samega sistema z mikro ciljanjem močno napihnil. Dejstvo je, da takšni modeli niso tako močni, kot pa bi podjetje Cambridge Analytica želelo [40]. Dejanski vpliv je nekje vmes. Ni neobstoječ, ni zanemarljiv spet pa ni tako močan, da bi že odločene posameznike lahko spreobrnil na opozicijsko stran. In v tem primeru pomeni, da je Cambridge Analytica zagotovo pripomogla k zmagi, ni pa tisto, kar je uničilo demokrate. O tem je pisalo že veliko posameznikov, na kratko lahko strnemo bistvo na nepopularnost kandidatke same. Hillary Clinton je skozi kampanjo izgubila moč nad svojo podobo, republikanci so jo pa popolnoma prekrstili v ukrivljeno, neverodostojno in ne zaupanja vredno osebo z besedami »Crooked Hillary«. [41] Naslednja stvar je ekonomska negotovost v ključnih zveznih državah v rjastem loku. [42] [43] Seveda ne smemo pozabiti na vpliv populizma, druge ekonomske faktorje, večanje razlik med mesti in podeželjem, uspeh drugih kandidatov in tako naprej [44].

Slika 10: Logotip predsedniškega kandidata 2016 [75]

7. Žvižgači razkrijejo ozadje

žvižgáč -a m (á)

1. *kdor žvižga*: žvižgače težko posluša; predirljivi žvižgi objestnih žvižgačev
  2. član določene organizacije, navadno zaposleni ali nekdanji zaposleni, ki razkrije nezakonito ravnanje drugih članov: najeti žvižgača; žvižgači v stranki; zaščita žvižgačev / žvižgača so premestili na nižje delovno mesto in mu znižali plačo
- ♦ zool. *prtljikavi ali mali žvižgač majhen sivo rjav stepski zajec z belo obrobljenimi ušesi*, Ochotona pusilla

Celotna afeta oziroma škandal Cambridge Analytica ne bi bil znan, če ne bi dva posameznika iz samega podjetja s svojim pričevanjem razkrila nepravilnosti in nemoralnost podjetja samega. Vse se začne razkrivati 17. 3. 2018 z dvema člankoma novinarskih hiš The Guardian [45] in The New York Times [46]. V obeh člankih je bil glavni lik ali junak prvi žvižgač in sicer Christopher Wylie v katerih se označi kot eden izmed tistih, ki je zgradil psihološko orožje Steva Bannona [45]. V teh člankih je predstavljen že omenjen proces v četrtem poglavju, poleg tega v njem strogo obsojajo Facebookovo ohlapno ravnanje in prodajo uporabniških podatkov za namene političnih kampanj.

Slika 11: Logotip FTC [46]

V treh dneh, 20. 3. 2018 se Federal Trade Commision oziroma FTC odloči za odprtje preiskave ali je Facebook kršil poravnava vladne agencije ZDA leta 2011 [47]. Ob tem se iz vseh strani začinja naliv na direktorja Facebooka Marka Zuckerberga naj nastopi pred ameriškim kongresom. Dan kasneje 21. 3. 2018 z objavo na Facebooku odgovoril na afero, in z njim tudi potrdil njen ostanek [48]. Seveda domneve okrog globine same afere so se hitro poznale na borznem trgu, ko je Facebook izgubil 9% svoje ovrednotene vrednosti. Do konca marca pa še 11% [49]. V združenju javnega pritiska in padca vrednosti Facebooka se je Mark Zuckerberg odločil za nastop pred kongresom. Tako je 11. 4. 2018 Zuckerberg bil del znanega zasliševanja, v katerem je poleg pomembnih vprašanj za Facebook bilo vprašanih tudi veliko drugih (ne)pomembnih vprašanj [50] [51].

Po dobrem tednu 17. 4. 2018 je na drugi strani Atlantskega oceana v Veliki Britaniji nastopila druga žvižgačka Brittany Kaiser. V svojem pričevanju je predstavila njen vpogled v situacijo in v podjetje samo. Brittany Kaiser za čas pričevanja ni bila več zaposlena v podjetju, saj ga je zapustila januarja 2018, vendar kljub temu, je z natančnimi shranjenimi podatki prispevala veliko več natančnih podatkov o delu podjetja [52] [53]. Natančneje je izdala dejstvo, da Cambridge Analytica ni izbrisala uporabniških podatkov 87 milijonov uporabnikov, kljub zahtevam Facebooka [53].

Dan po tem 18. 4. 2018 bi moral po razvrstitvi nastopiti še direktor Cambridge Analytica Alexander Nix, vendar je svoj nastop preklical [54]. Komisija zadolžena za raziskovanje tega primera je tako morala počakati in izdati poziv na nastop pred njo. Med čakanjem na Nixov nastop je podjetje Cambridge Analytica bilo 2. 5. 2018 zaprto in začelo postopke insolventnosti [55]. Alexander Nix se je na poziv odzval in se odločil za nastop pred komisijo 7. 6. 2018 [56]. Nix ob svojem nastopu ni predal bombastičnih razkritij, kvečjemu je varoval ugled podjetja in njega samega [57].

8. Usode vpletenih

8.1. Podjetja v SCL Group

1. 5. 2018 je skupina podjetji pod imenom SCL razglasila namen o zaprtju. Podjetja so v počasnem tempu dejansko ustavljala svoja delovanja. Za 5. 1. 2024 je podjetje SCL GROUP LIMITED še vedno v procesu likvidacije [5]. Enako velja za podjetje SCL ELECTIONS LIMITED [6]. Veliko zaposlenih se je januarja 2018 odločilo oditi in ustanoviti novo podjetje Emerdata Ltd. . Podjetje je še vedno aktivno in se ukvarja z istimi storitvami kot SCL Group [58].

8.2. Cambridge Analytica

Cambridge Analytica je zaradi šoka afere izgubila celotno kredibilnost in zaupanje strank, zato je bilo 2. 5. 2018 zaprto. Podjetje je tudi še vedno v procesu likvidacije [59].

8.3. Alexander Nix

Alexannder Nix je zaradi velikosti afere izginil iz centra pozornosti. O njegovih novih podvigih ni veliko poročanja [60]. Med januarjem in aprilom 2018 je bil del podjetja Emerdata Ltd., vendar mu je pozicija direktorja bila odvzeta aprila [58]. Leta 2020 mu je bila odvzeta pravica biti na direktorskem položaju v Veliki Britaniji, kar mu velja za sedem let .

8.4. Aleksandr Kogan

Aleksandr Kogan je po izbruhu afere izgubil svoje akademsko življenje. Od 2019 do 2023 je kot CTO bil del ekipe ameriškega podjetja HiOperator.

8.5. Nigel Oakes in Alexander Oakes

Brata Oakes sta po aferi izginila iz središča sveta, na spletu pa ni veliko njunih sledi.

8.6. Robert Mercer

Kot investitor v Cambridge Analytica Robert Mercer razen izgube denarja ni izgubil veliko. Robert Mercer je še vedno eden večjih ameriških političnih donatorjev.

8.7. Steve Bannon

Iz Cambridge Analytice je Steve Bannon prešel v belo hišo Donalda Trumpa, kjer je v prvi polovici leta 2017 opravljal funkcijo stratega in konzultacije. Po beli hiši je Bannon aktivni član republikanske stranke, udejstvuje se v strankarski politiki.

8.8. Christopher Wylie

Po minuti slave je Christopher Wylie svoje žvižganje zamenjal za podjetništvo in odšel v podjetje H&M, kjer opravlja funkcijo raziskovalca [61].

8.9. Brittany Kaiser

Kot oseba, ki se je v svoji akademski karieri osredotočila na pravice posameznikov in človekove pravice, je Brittany Kaiser skozi refleksijo poiskala smernice za nadaljevanje [23]. Začela je fundacijo Own your data, ki se zavzema za izobraževanje posameznikov na področju osebnih podatkov [62].

Slika 12: Logotip fundacije Own Your Data [77]

9. Odgovori na raziskovalna vprašanja

Afera Facebook-Cambridge Analytica je spremenila politično področje s tem, da je pripomogla izvolitev Donalda Trumpa, socialno področje pa tako, da je ljudem za trenutek prikazala kako so njihovi podatki izkoriščeni za zlonamerne namene. Glavni arhitekti afere so bili raziskovalec Alex Kogan, direktor Alexander Nix in neimenovani zaposleni podjetja Cambridge Analytica. Največjo korist od same afere je imela predsedniška kampanja Donalda Trumpa. Število žrtev same afere je bilo ocenjeno na 87 milijonov uporabnikov platforme Facebook, vendar raziskava ICO to številko ocenjuje z številko 30 milijonov [38]. Usoda podjetja Cambridge Analytica je insolventnost, Facebook pa je zaradi afere izgubil večino kredibilnosti na področju varovanja podatkov, za obdobje treh mesecev so tudi to občutili delničarji družbe. Večino posameznikov je po aferi izginilo v ozadje življenja; Brittany Kaiser je začela novo fundacijo z namenom obveščanja posameznikov na temi osebnih podatkov [62].

10. Alegorija zgodbe

Sama afera, kljub gori dokazov in neverjetnih zgodb, ni razrešila središča problema razgaljenja osebnih podatkov na raznih socialnih omrežjih. Ljudje so danes ravno toliko (če ne več) na socialnih omrežjih kot leta 2016, tu pa se prepuščajo algoritmom za napovedovanje vsebine (npr. na Tiktoku, Youtubu, Twitchu ipd.). Kljub temu, da se je Facebook izkazal za popolnoma ne zaupanja vredno organizacijo, posamezniki še vedno uporabljamo njihove storitve, naj bo to Instagram, What's up, Metaverse in tako naprej. Facebook se je s svojo preobrazbo v Meto nekoliko očistil svojih preteklih napak v očeh kupcev, vendar dejstvo je, da vsaki veliki organizaciji ni vredno zaupati svojih podatkov. Namesto tega bi vsem posameznikom, ki razmišljajo o zasebnosti (vsaj deloma aktivno), priporočal redno brisanje osebnih podatkov, kar nam po GDPR v Evropi mora zagotoviti vsak zbiratelj podatkov. Vendar naj vas to dejanje ne zaslepi v misli na varnost. Če je Trumpova kampanja imela podatke vsakega Američana, pomislite kaj bi lahko organizirana državna entiteta, kot je NSA, imela o vsakem Američanu... Raziskovalno tezo bomo za konec seminarskega dela tudi potrdili, saj menim, da je točna. Priporočam vam ogled dokumentarnega filma The Great Hack [11], v katerem bi bilo potrebno narediti en popravek. Tako Cambridge Analytica kot pa SCL Group nista nikoli bila del politične kampanije »Do so!« v Trinidadu in Tobagu, kot je povedano v dokumentarcu [63]. Po koncu dokumentarca vam pa priporočam ogled naslednjega posnetka, ki dokončno zaključi dokumentarec [64].

“Under observation, we act less free, which means we effectively are less free.”
Edward Snowden

VIRI, LITERATURA IN SLIKE:

- [1] J. B. Tomphson, Political Scandal: Power and Visability in the Media Age, Cambridge: Polity Press, 2000.
- [2] Strategic Communications Laboratories Limited, „Incorporation,“ 20. 6. 2005. [Elektronski]. Available: https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/document-api-images-live.ch.gov.uk/docs/jUyevfT-LRd3n5VkwQWqfVqmka2BDR_4BkbKKM0FRcQ/application-pdf?X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=ASIAWRGBDBV3JRYZSDPL%2F20231229%2Feu-west-2%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz- [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [3] Strategic Communications Laboratories Limited, „Change of name notice,“ 26. 8. 2015. [Elektronski]. Available: https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/document-api-images-live.ch.gov.uk/docs/ahA_7GxvoeGo8jlg6buQW6M1_Gnku8EaNXxud6kH7kM/application-pdf?X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=ASIAWRGBDBV3FDVQYFMV%2F20231229%2Feu-west-2%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz- [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [4] Strategic Communications Laboratories Limited, „Appointment of a new director,“ 1 11 2005. [Elektronski]. Available: https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/document-api-images-live.ch.gov.uk/docs/Hn6gP_RPYO8BHq1lgk1pbkhPuhgcR5CHV-4GiHEd5Y/application-pdf?X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=ASIAWRGBDBV3FDVQYFMV%2F20231229%2Feu-west-2%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz- [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [5] SCL GROUP LIMITED, „SCL Group Limited Filing History,“ [Elektronski]. Available: <https://find-and-update.company-information.service.gov.uk/company/05514098/filing-history?page=1>. [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [6] SCL ELECTIONS LIMITED, „SCL ELECTIONS LIMITED Filing History,“ [Elektronski]. Available: <https://find-and-update.company-information.service.gov.uk/company/08256225/filing-history>. [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [7] D. Ghoshal, „Mapped: The breathtaking global reach of Cambridge Analytica’s parent company,“ Quartz, 28. 3. 2018. [Elektronski]. Available: <https://qz.com/1239762/cambridge-analytica-scandal-all-the-countries-where-scl-elections-claims-to-have-worked>. [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [8] SCL Group, „Meet Bill,“ 16. 6. 2014. [Elektronski]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=bOHU8zO4Dt0>. [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [9] SCL USA Limited, „Certificate of an incorporation of a private limited company,“ 6. 1. 2015. [Elektronski]. Available: https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/document-api-images-live.ch.gov.uk/docs/-ver4VrqH5hv_pBhUaROP-kGRiHedYCLaZXFhVLdVgo/application-pdf?X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-

- Credential=ASIAWRGBDBV3F6HWQCER%2F20231229%2Feu-west-2%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz-. [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [10 SCL USA, „Change of name notice,“ 14. 4. 2016. [Elektronski]. Available: https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/document-api-images-live.ch.gov.uk/docs/IyoQLig3P4UzGsUVK8l4m6BA7dSHS_KdDlcWzYDzEA8/application-pdf?X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=ASIAWRGBDBV3FDVQYFMV%2F20231229%2Feu-west-2%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz- [Poskus dostopa 29. 12. 2023].
- [11 K. Amer in J. Noujaim, Režiserji, *The Great Hack*. [Film]. Združene Države Amerike: The Othrs, 2019.
- [12 Geni, „Alexander James Ashburner Nix,“ Geni, 1. 5. 2022. [Elektronski]. Available: <https://www.geni.com/people/Alexander-Ashburner-Nix/6000000078364427356>. [Poskus dostopa 30. 12. 2023].
- [13 A. J. A. Nix, „Alexander Nix,“ Linked In, 2023. [Elektronski]. Available: <https://www.linkedin.com/in/alexander-nix-aa57142/?originalSubdomain=uk>. [Poskus dostopa 12. 30. 2023].
- [14 Google Scholar, „Aleksandr Kogan,“ Google, 2023. [Elektronski]. Available: <https://scholar.google.com/citations?user=ol5ahj4AAAAJ&hl=sl&oi=ao>. [Poskus dostopa 30. 12. 2023].
- [15 University of Cambridge, „Statement from the University of Cambridge about Dr Aleksandr Kogan,“ University of Cambridge, 23. 3. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.cam.ac.uk/notices/news/statement-from-the-university-of-cambridge-about-dr-aleksandr-kogan>. [Poskus dostopa 30. 12. 2023].
- [16 Powerbase, „Nigel Oakes,“ Powerbase, 2023. [Elektronski]. Available: https://powerbase.info/index.php/Nigel_Oakes#Education. [Poskus dostopa 30. 12. 2023].
- [17 Powerbase, „Alexander Oakes,“ Powerbase, 2023. [Elektronski]. Available: https://powerbase.info/index.php/Alex_Oakes. [Poskus dostopa 30. 12. 2023].
- [18 Forbes, „Robert Mercer,“ Forbes, 2023. [Elektronski]. Available: <https://www.forbes.com/profile/robert-mercero/>. [Poskus dostopa 30. 12. 2023].
- [19 M. Gold, „Rise of GOP mega-donor Rebekah Mercer,“ Washington Post, 14. 9. 2016. [Elektronski]. Available: https://www.washingtonpost.com/politics/the-rise-of-gop-mega-donor-rebekah-mercero/2016/09/13/85ae3c32-79bf-11e6-beac-57a4a412e93a_story.html. [Poskus dostopa 30. 12. 2023].
- [20 Britannica, „Steve Bannon,“ Britannica, [Elektronski]. Available: <https://www.britannica.com/biography/Steve-Bannon>. [Poskus dostopa 30. 12. 2023].
- [21 The Guardian, „Cambridge Analytica whistleblower: 'We spent \$1m harvesting millions of Facebook profiles',“ The Guardian, 17. 3. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=FXdYSQ6nu-M>. [Poskus dostopa 2. 1. 2024].
- [22 C. Wylie, *Mindf*ck: Inside Cambridge Analytica's Plot to Break the World*, London: Profile Books, 2019.

- [23] Valuetainment, „Cambridge Analytica Whistleblower Opens Up,“ Valuetainment, 10. 1. 2020. [Elektronski]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=D6FvWxaus0M>. [Poskus dostopa 2. 1. 2024].
- [24] B. Kaiser, Targeted: The Cambridge Analytica Whistleblower's Inside Story of How Big Data, Trump, and Facebook Broke Democracy and How It Can Happen Again, New York: Harper, 2019.
- [25] P. Grant, „Strategic Communication Laboratories and the Mysterious Origins of Cambridge Analytica,“ Medium, 12. 9. 2023, . [Elektronski]. Available: https://medium.com/@petergrant_14485/strategic-communication-laboratories-and-the-mysterious-origins-of-cambridge-analytica-b9eff53fe71d. [Poskus dostopa 3. 1. 2024].
- [26] E. Barry, „Long Before Cambridge Analytica, a Belief in the ‘Power of the Subliminal’,“ The New York Times, 20. 8. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.nytimes.com/2018/04/20/world/europe/oakes-scl-cambridge-analytica-trump.html>. [Poskus dostopa 3. 1. 2024].
- [27] L. Madowo, „How Cambridge Analytica poisoned Kenya’s democracy,“ The Washington Post, 21. 3. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.washingtonpost.com/news/global-opinions/wp/2018/03/20/how-cambridge-analytica-poisoned-kenyas-democracy/>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [28] A. Smith, „The Internet’s Role in Campaign 2008,“ Pew Research Center, 15. 4. 2009. [Elektronski]. Available: <https://www.pewresearch.org/internet/2009/04/15/the-internets-role-in-campaign-2008/>. [Poskus dostopa 3. 1. 2024].
- [29] H. Osborne, „What is Cambridge Analytica? The firm at the centre of Facebook's data breach,“ The Guardian, 18. 3. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/18/what-is-cambridge-analytica-firm-at-centre-of-facebook-data-breach>. [Poskus dostopa 3. 1. 2024].
- [30] R. S., „The Quiz App That Harvested Millions of Users Data from Facebook to Help Win The Trump Election,“ 19. 4. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.linkedin.com/pulse/quiz-app-harvested-millions-users-data-from-facebook-win-santoro/>. [Poskus dostopa 2. 1. 2024].
- [31] C. Ackerman, „Big Five Personality Traits: The OCEAN,“ 10. 4. 2020. [Elektronski]. Available: <https://www.marottaonmoney.com/wp-content/uploads/2020/08/Big-Five-Personality-Traits.pdf>. [Poskus dostopa 2. 1. 2024].
- [32] Federal Trade Commission, „Commission Opinion,“ 25. 11. 2019. [Elektronski]. Available: https://www.ftc.gov/system/files/documents/cases/d09389_comm_final_opinionpublic.pdf. [Poskus dostopa 28. 12. 2023].
- [33] Meta, „Versions,“ 2024. [Elektronski]. Available: <https://developers.facebook.com/docs/graph-api/changelog/versions/>. [Poskus dostopa 2. 1. 2024].
- [34] G. Wright, „DEFINITION: Microtargeting,“ 9 2023. [Elektronski]. Available: <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/microtargeting>. [Poskus dostopa 3. 1. 2024].

- [35 Aristotle, *On rhetoric : a theory of civic discourse*, Oxford: Oxford University Press, 2007.
]
- [36 B. Pringle, „Brittany Kaiser from Cambridge Analytica on Leave.EU panel,“ Youtube, 25. 3. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=CBSz0QBnxV0>. [Poskus dostopa 3. 1. 2024].
- [37 Information Commissioner’s Office, „Investigation into the use of data analytics in political campaigns,“ 6. 11. 2018. [Elektronski]. Available: <https://ico.org.uk/media/action-weve-taken/2260271/investigation-into-the-use-of-data-analytics-in-political-campaigns-final-20181105.pdf>. [Poskus dostopa 28. 12. 2023].
- [38 USAFacts Team, „What are the current swing states and how have they changed over time?,“ USAFacts, 16. 6. 2023 . [Elektronski]. Available: <https://usafacts.org/articles/what-are-the-current-swing-states-and-how-have-they-changed-over-time/>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [39 R. Rathi, „Effect of Cambridge Analytica’s Facebook ads on the 2016 US Presidential Election,“ Medium, 19. 1. 2019. [Elektronski]. Available: <https://towardsdatascience.com/effect-of-cambridge-analyticas-facebook-ads-on-the-2016-us-presidential-election-dacb5462155d>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [40 M. Ball, „Why Hillary Clinton Lost,“ The Atlantic, [Elektronski]. Available: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/11/why-hillary-clinton-lost/507704/>. [Poskus dostopa 1. 4. 2024].
- [41 J. Pacewicz, „Here's the real reason Rust Belt cities and towns voted for Trump,“ The Washington Post, 20. 12. 2016. [Elektronski]. Available: <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/12/20/heres-the-real-reason-rust-belt-cities-and-towns-voted-for-trump/>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [42 R. K. John C. Austin, „Rebuilding the employment security system for the Rust Belt that created it,“ Brookings, 7. 8. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.brookings.edu/articles/rebuilding-the-employment-security-system-for-the-rust-belt-that-created-it/>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [43 D. Roberts, „Why Hillary Clinton lost the election: the economy, trust and a weak message,“ The Guardian, 9. 11. 2016. [Elektronski]. Available: <https://www.theguardian.com/us-news/2016/nov/09/hillary-clinton-election-president-loss>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [44 C. Cadwalladr in E. Graham-Harrison, „Revealed: 50 million Facebook profiles harvested for Cambridge Analytica in major data breach,“ The Guardian, 17. 3. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/17/cambridge-analytica-facebook-influence-us-election>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [45 M. Rosenberg, N. Confessore in C. Cadwalladr, „How Trump Consultants Exploited the Facebook Data of Millions,“ The New York Times, 17. 3. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.nytimes.com/2018/03/17/us/politics/cambridge-analytica-trump-campaign.html#click=https://t.co/UAg1Q5t1BG>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].

- [46 FTC, „File:Seal of the United States Federal Trade Commission.svg“, FTC, 9. 9. 2007.
] [Elektronski]. Available:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Seal_of_the_United_States_Federal_Trade_Commission.svg. [Poskus dostopa 6. 1. 2024].
- [47 Federal Trade Commision, „Facebook Settles FTC Charges That It Deceived Consumers By
] Failing To Keep Privacy Promises“, Federal Trade Commision, 29. 11. 2011. [Elektronski].
Available: <https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2011/11/facebook-settles-ftc-charges-it-deceived-consumers-failing-keep-privacy-promises>. [Poskus dostopa 1. 4. 2024].
- [48 M. Zuckerberg, „An update on the Cambridge Analytica situation“, Facebook, 21. 3. 2018.
] [Elektronski]. Available: <https://www.facebook.com/zuck/posts/10104712037900071>.
[Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [49 Zacks, „How Facebook (FB) Stock Fared During the Cambridge Analytica Scandal“,
] Nasdaq, 24. 5. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.nasdaq.com/articles/how-facebook-fb-stock-fared-during-cambridge-analytica-scandal-2018-05-24>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [50 The Guardian, „Mark Zuckerberg testifies before Congress - watch live“, Youtube, 10. 4.
] 2018. [Elektronski]. Available: https://www.youtube.com/watch?v=mZaec_m1q9M. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [51 CNN Buissness, „These are the most confusing questions Congress asked Zuckerberg“,
] CNN Buissness, 11. 4. 2018. [Elektronski]. Available:
<https://www.youtube.com/watch?v=stXgn2iZAAY&t=3s>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [52 UK Parliament, „Disinformation and ‘fake news’: Final Report published“, UK Parliament,
] 19. 2. 2019, . [Elektronski]. Available:
<https://committees.parliament.uk/committee/378/digital-culture-media-and-sport-committee/news/103668/fake-news-report-published-17-19/>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [53 UK Parliament, „Brittany Kaiser written evidence published“, UK Parliament, 19. 4. 2018.
] [Elektronski]. Available: <https://committees.parliament.uk/committee/378/digital-culture-media-and-sport-committee/news/103520/brittany-kaiser-written-evidence-published/>.
[Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [54 UK Parliament, „Alexander Nix is not appearing before the Committee“, UK Parliament,
] 17. 4. 2018. [Elektronski]. Available:
<https://committees.parliament.uk/work/6330/disinformation-and-fake-news/news/103515/alexander-nix-is-not-appearing-before-the-committee/>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [55 O. Solon in O. Laughland, „Cambridge Analytica closing after Facebook data harvesting
] scandal“, The Guardian, 2. 5. 2018. [Elektronski]. Available:
<https://www.theguardian.com/uk-news/2018/may/02/cambridge-analytica-closing-down-after-facebook-row-reports-say>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [56 UK Parliament, „Alexander Nix to appear again before the Committee“, UK Parliament, 7.
] 6. 2018. [Elektronski]. Available: <https://committees.parliament.uk/committee/378/culture->

- media-and-sport-committee/news/103481/alexander-nix-to-appear-again-before-the-committee/. [Poskus dostopa 4. 1. 2020].
- [57 I. Lapowsky, „Former Cambridge Analytica CEO Faces His Ghosts in Parliament,“
] WIRED, 6. 6. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.wired.com/story/alexander-nix-parliament-testimony-cambridge-analytica/>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [58 EMERDATA LIMITED, „EMERDATA LIMITED filing history,“ Gov.uk, 2024.
] [Elektronski]. Available: <https://find-and-update.company-information.service.gov.uk/company/10911848>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [59 CAMBRIDGE ANALYTICA(UK) LIMITED, „CAMBRIDGE ANALYTICA(UK)
] LIMITED,“ Gov.uk, 2024. [Elektronski]. Available: <https://find-and-update.company-information.service.gov.uk/company/09375920>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [60 S. D. Dwilson, „Alexander Nix Today: Where Is He Now?,“ heavy., 15. 3. 2023.
] [Elektronski]. Available: <https://heavy.com/entertainment/2019/07/alexander-nix-today-now/>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [61 H&M Group, „H&M Group recruits Christopher Wylie,“ H&M Group, 4. 2. 2019.
] [Elektronski]. Available: <https://hmgroup.com/news/hm-group-recruits-christopher-wylie/>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [62 Own your data fundation, „Own your data fundation,“ Own your data fundation, 2024.
] [Elektronski]. Available: <https://ownyourdata.foundation/>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [63 R. Dowlat, „Absent witness; Cambridge Analytica case closed,“ The Guardian, 6. 5. 2020.
] [Elektronski]. Available: <https://www.guardian.co.tt/news/absent-witness-cambridge-analytica-case-closed-6.2.1111975.cd33be962e>. [Poskus dostopa 6. 5. 2024].
- [64 The Guardian, „The Great Hack's David Carroll finally sees his Cambridge Analytica data,“
] Youtube, 29. 9. 2020. [Elektronski]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=5Swqc2NjEXM>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [65 S. Meredith, „Facebook-Cambridge Analytica: A timeline of the data hijacking scandal,“
] CNBC, 10. 4. 2018. [Elektronski]. Available: <https://www.cnn.com/2018/04/10/facebook-cambridge-analytica-a-timeline-of-the-data-hijacking-scandal.html>. [Poskus dostopa 4. 1. 2024].
- [66 S. Osborne, „Former boss of Cambridge Analytica banned from being company director
] over 'shady political services',“ The independent, 5. 9. 2020. [Elektronski]. Available: <https://www.independent.co.uk/news/business/news/cambridge-analytica-alexander-nix-banned-director-scl-elections-insolvency-service-b583622.html>. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [67 SCL Group, „File:SCL Group logo.png,“ 28 4. 2018. [Elektronski]. Available:
] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:SCL_Group_logo.png. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [68 Cambridge Analytica, „File:Cambridge Analytica logo.svg,“ 25. 11. 2023. [Elektronski].
] Available: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Cambridge_Analytica_logo.svg. [Poskus dostopa 5. 1. 2024].

- [69 Web Summit, „File:Web Summit 2017 - Centre Stage Day 3 SAM 7378 (38286774551) (cropped).jpg,“ 9. 11. 2017. [Elektronski]. Available: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Web_Summit_2017_-_Centre_Stage_Day_3_SAM_7378_\(38286774551\)_\(cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Web_Summit_2017_-_Centre_Stage_Day_3_SAM_7378_(38286774551)_(cropped).jpg). [Poskus dostopa 5. 1. 2024].
- [70 G. Skidmore, „File:Steve Bannon 2023 by Gage Skidmore.jpg,“ 16. 6. 2023. [Elektronski]. Available: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Steve_Bannon_2023_by_Gage_Skidmore.jpg. [Poskus dostopa 6. 1. 2024].
- [71 D. Kitwood, „File:Christopher Wylie.png,“ 2016. [Elektronski]. Available: <https://time.com/collection/most-influential-people-2018/5238171/christopher-wylie/>. [Poskus dostopa 6. 1. 2024].
- [72 Global Speakers Bureau, „Brittany Kaiser; keynote speaker,“ 2024. [Elektronski]. Available: <https://www.gspeakers.com/our-speakers/brittany-kaiser/>. [Poskus dostopa 6. 1. 2024].
- [73 M. Rupnik, „SCL Zemljevid,“ Studio M&M, Nova Gorica, 2024.
]
- [74 M. Rupnik, „Diagram Procesa Cambridge Analytica,“ Studio M&M, Nova Gorica, 2024.
]
- [75 Leave.EU, „File:Leave.EU logo.svg,“ Leave.EU, 26. 5. 2018. [Elektronski]. Available: [File:Leave.EU logo.svg](#). [Poskus dostopa 6. 1. 2024].
- [76 Trump campaign, „File:Trump-Pence 2016.svg,“ Trump campaign, 21. 6. 2016. [Elektronski]. Available: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Trump-Pence_2016.svg. [Poskus dostopa 6. 1. 2024].
- [77 Own Your Data, „Main Page,“ Own Your Data, 2024. [Elektronski]. Available: <https://ownyourdata.foundation/wp-content/uploads/2020/09/ownyourdata-logo.png>. [Poskus dostopa 6. 1. 2024].